

ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ಕಂಡ ಪೂಜಾ

■ ಪ್ರವೀಣ ಕುಲಕರ್ಣಿ

ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಪ್ರಯಾಣಿಕರೊಬ್ಬರು ಕೆಮ್ಮಿದರೂ ಸಾಕು, ಮುಖ ಸಿಂಡರಿಸಿ, ದಿಕ್ಕು ಬದಲಿಸಿ ಕೂರುವ ಕಾಲವಿದು. ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಕುಸಿದು ಬಿದ್ದರೆ ಅವರನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾರೋ ನೋಡುತ್ತಾರೆ ಬಿಡು ಅಂದುಕೊಂಡು ಮುನ್ನಡೆಯುವ ಕಾಲವೂ ಹೌದು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅನಾಥ ಶವಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು, ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಂತಿಮ ಸಂಸ್ಕಾರ ನಡೆಸಿ, ಗೌರವದ ವಿದಾಯ ಹೇಳುವ ನಿಸ್ವಾರ್ಥಿ ಯುವತಿಯೊಬ್ಬರು ನಮ್ಮ ನಡುವಿದ್ದಾರೆ ಗೊತ್ತೇ? ಅವರೇ ಪೂಜಾ ಶರ್ಮಾ. 26ರ ಹರೆಯದ ಪೂಜಾ, ಇದುವರೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಅನಾಥ ಶವಗಳ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ದಿನದ ಬಹುಪಾಲು ಸಮಯ ಶವಾಗಾರಗಳಲ್ಲೋ ಸ್ಮಶಾನಗಳಲ್ಲೋ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ.

'ಹೌದು, ಈ ಹಿಂದೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಕಂಡರೂ ನಾನು ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ, ಈಗ ಯಾವುದೇ ಹೆದರಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಶವಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಸಾಗಿಸಿ, ಸಂಸ್ಕಾರ ನಡೆಸುತ್ತೇನೆ. ಸತ್ತವರೊಂದಿಗೆ ನನ್ನ ಬದುಕಿನ ಬಹುಪಾಲು ಸಮಯವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದು ಪೂಜಾ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರ ನಡೆಸುವ ಆಲೋಚನೆ ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂತು ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಅವರು ಕೊಡುವ ಉತ್ತರ ಮನಕಲಕುವಂತಿದೆ. ಪೂಜಾ ಅವರ ತಾಯಿ 2022ರಲ್ಲಿ ತೀರಿಹೋದರು. ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಹೋದರನ ಕೊಲೆಯಾಯಿತು. ಮಗನ ಸಾವಿನಿಂದಾಗಿ ಪೂಜಾ ಅವರ ತಂದೆ ಗಾಸಿಗೊಂಡು ಕೋಮಾಕ್ಕೆ ಜಾರಿದರು. ಸಹೋದರನ ಸಂಸ್ಕಾರ ನಡೆಸಲು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಪುರುಷರಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ತಾವೇ ಆ ಹೊಣೆಯನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಿದರು. ಆಗ ಅವರ ಮನದಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಿದ್ದು, ನನ್ನಂತಹದ್ದೇ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಇತರ

ಕುಟುಂಬಗಳು ಏನು ಮಾಡುತ್ತವೆ? ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಲು ದಿಕ್ಕೇ ಇಲ್ಲದ ಶವಗಳನ್ನು ಏನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು. ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಬದುಕಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಸೇವೆಯಲ್ಲೇ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪೂಜಾ, ಸುತ್ತದಿರುವ ದೆಹಲಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಶವಾಗಾರಗಳಲ್ಲಿ, ಹೋಗದಿರುವ ಸ್ಮಶಾನವಿಲ್ಲ.

ಸತ್ತವರ ಜಾತಿ, ಮತ, ಧರ್ಮದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಪೂಜಾ ಎಂದಿಗೂ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಶವವಾದರೂ ಹೆಗಲುಕೊಟ್ಟು ತರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮತ, ಧರ್ಮದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಏನಾದರೂ ಗೊತ್ತಾದರೆ ಆಯಾ ಮತ, ಧರ್ಮದ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕಾರ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಅನಾಥ ಶವವೊಂದರ ಸಂಸ್ಕಾರ ನಡೆಸಿದ ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ಅವರ ಸಂಬಂಧಿಗಳು ಪೂಜಾ ಅವರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆಯೂ ಇದೆ. 'ನಮ್ಮ ಮಗ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿ ವರ್ಷಗಳೇ ಆಗಿದ್ದವು. ನಿರಂತರ ಹುಡುಕಾಟದ ನಂತರ ಪೊಲೀಸರ ನೆರವಿನಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದು, ಆತ ಅಸುನೀಗಿದ್ದಾನೆಂದು. ಆತನ ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ತಾವು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ನಡೆಸಿದರೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಅರ್ಪಿಸಲು ಕರೆ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ' ಎಂದು ಆ ಸಂಬಂಧಿಗಳು ಹೇಳಿದಾಗ ಪೂಜಾ ಅವರಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕ್ಯದ ಭಾವ.

ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳ ಶವಾಗಾರಗಳ ಜತೆ ನಿತ್ಯ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ಅವರು, ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಅನಾಥಶವಗಳು ಇರುವ ಮಾಹಿತಿಗೊತ್ತಾದೊಡನೆ ಶವಸಾಗಿಸುವ ವಾಹನವನ್ನು ಬಾಡಿಗೆ ಪಡೆದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹತ್ತಿರದ ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಂದೊಂದು ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೂ ₹2,500ರಷ್ಟು ಖರ್ಚು ಆಗುತ್ತದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪದವಿ ಪಡೆದ ಪೂಜಾ, ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಎಚ್‌ಐವಿ ಕೌನ್ಸೆಲರ್ ಆಗಿ ಎರಡು ವರ್ಷ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದರು. 'ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದಾಗ ನನ್ನನ್ನು ಮೊದಲು ಬೆಂಬಲಿಸಿದ್ದು ನನ್ನಜ್ಜಿ. ಅಮರ ಸೈನಿಕನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಆಕೆಗೆ ಪೆನ್ಷನ್ ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಹಣವನ್ನು ಸಂಸ್ಕಾರದ ಖರ್ಚಿಗಾಗಿ ನನ್ನಜ್ಜಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಕೋಮಾದಿಂದ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡ ನನ್ನ ತಂದೆ ತಮ್ಮ ದುಡಿಮೆಯ ಒಂದು ಪಾಲನ್ನು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಾ ಬಂದರು' ಎಂದು ಪೂಜಾ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ.

'ಊಟ-ಬಟ್ಟೆಯ ಸರಳ ಜೀವನ ಬಿಟ್ಟರೆ ನನಗೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಬೇಡಿಕೆಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಉಳಿತಾಯವನ್ನೂ ಈ ಸೇವಾ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಮ್ಮ ಸೇವೆಗೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಲು ಇತರ ಕೆಲವರೂ ಮುಂದೆ ಬಂದಿದ್ದು, ಧನಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ' ಎಂದು ಸಂತ್ಯಷ್ಟ ಭಾವದಿಂದ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪೂಜಾ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆ ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಓಡಿ ಬಂದವರು, ಅನಾಥ ಮಕ್ಕಳು, ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು, ಹಾದಿಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನರಳುತ್ತಾ ಬಿದ್ದ ವಯೋವೃದ್ಧರು, ಭಿಕ್ಷುಕರನ್ನು ಕರೆತಂದು ಆರೈಕೆ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವನವನ್ನೇ ಕಾಣದ ಭಿಕ್ಷುಕರಿಗೆ ಎಣ್ಣೆಮಜ್ಜನ ಮಾಡಿಸಿ, ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ಕೊಟ್ಟು ಸಲಹುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ 'ಬ್ರೈಟ್ ದಿ ಸೋಲ್ ಫೌಂಡೇಷನ್' ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿಯೇ ದೇವರನ್ನು ಕಂಡಿರುವ ಅವರು, ತಾವೂ ಒಂದು ಅನನ್ಯ ಆತ್ಮ ಎಂಬುದನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯ ಮೂಲಕವೇ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.